

Bažanti ušatí rodu *Crossoptilon*

Bažanti ušatí jsou velcí, robustní, klidní ptáci obývající vysokohorské oblasti Asie, až do nadmořské výšky 5 000 metrů. Jméno ušatí je reakcí na špičatou ozdobu z peří, která se táhne od brady směrem za týl a tvoří nad hlavou siluetu uší. Tato ozdobka je u druhů auritum a manchuricum výrazně viditelná, naopak u ostatních je menší a temeno hlavy nepřesahuje.

WPA CZ – SK

World Pheasants Association Czech Republic and Slovakia

Jako u jediného rodu bažantů u nich není vyvinut pohlavní dimorfismus, a tak pohlaví kuřat lze určit obtížně. K určení pohlaví je třeba mít zkušenosti a porovnávat kuřata stejného věku a i zkušenosti chovatelé většinou volí určení pomocí DNA testu. Pomůckou k rozlišení pohlaví je, že kohouti bývají větší, s mohutnější a širší hlavou, mají silnější nohy a na nich ostruhy svým tvarem připomínající tupý trojúhelník, který je při pohledu shora kulatý, lysé červené okolí oka je mohutnější a sytější. Slípky mají ostruhy vypadající jako kulatý hrbol, který je při pohledu shora oválnější. Jsou to monogamní ptáci, při pokusech chovu s více slípkami většinou dominantní slípka zabije ostatní. Proto pokusy s více slípkami nedoporučuji. Bažanti ušatí se vybarvují v prvním a pohlavně dospívají většinou ve druhém roce. Potravu si vyhledají především pomocí svého silného zobáku, kterým překopávají zem, kde hledají různé kořínky, hlízy a oddenky; součástí jejich jídelníčku jsou i listy a pupeny i různý hmyz a červi. Při chovu těchto druhů je třeba počítat s tím, že ptáci zobáky přerývají zem v celé voliére a můžou tak likvidovat i keře a stromy v ní. Pokud nemají dostatečně prostornou voliéru, hrozí nebezpečí vzájemného ozobávání především ocasních per. Jako podloží voliéry je třeba zvolit propustný povrch, například vrstvu mulče nebo ještě lépe větších kamenů. Rozhodnete-li se pro chov bažantů ušatých, je třeba mít na paměti, že se jedná o vysokohorské ptáky, kteří se budou v zimě a mrazech cítit komfortně, ale v parných letních dnech je třeba poskytnout jim možnost úkrytu ve stínu. Z tohoto důvodu je dobré mít alespoň část voliéry krytou přístřeškem a ve voliére vytvořit závětrí. Pokud je to možné, je ideální přítomnost neopadavých stromů keřů ve voliére, čímž je zajištěný přirozený

Koš na hnězdění bažantů ušatých

stín. Stran krmení je třeba těmto bažantům v potravě poskytnout dostatek hrubé vlákniny. Nejlépe je ke kvalitním kompletním směsím pro bažanty BŽ3 v mimoreprodukční a BŽN v době snášky přidávat dostupné ovoce a zeleninu (jablka, hroznové víno, čínské zelí, rajčata, cukety, smetanka, jitrocel atd.). Velmi rádi mají i burské oříšky a moučné červy nebo zofobasy, toto krmivo je třeba přidávat jen občas jako pamlsěk. Do vody přidávám přípravek Forticoat NL, který obsahuje vitamin C a zároveň zabráňuje růstu řas a také příznivě ovlivňuje odolnost ptáků vůči chorobám.

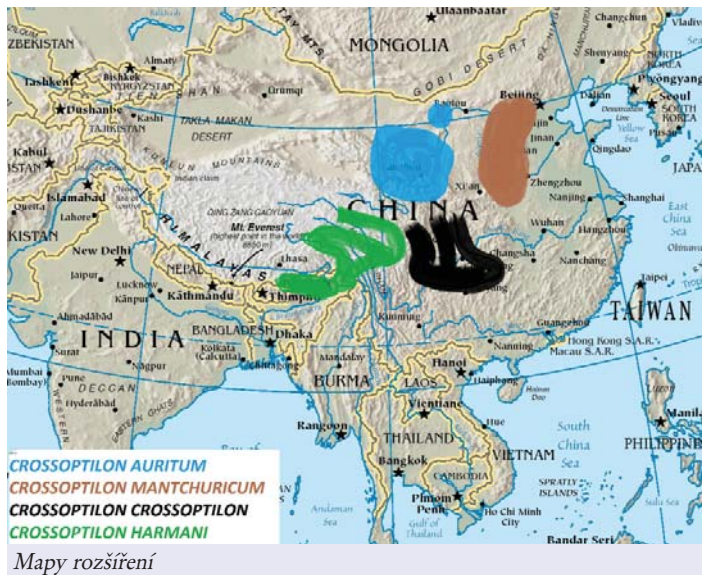
Velkou výhodou bažantů ušatých je jejich klidná povaha a krotkost, mohou si při

správném přístupu velmi zvyknout na svého chovatele a přijímat krmivo i z ruky a jsou tak spolu s bažanty satyry jedni z velmi krotkých a klidných bažantů. Velkou výhodou krotkých ptáků, kteří jsou zvyklí si brát od svého chovatele potravu z ruky, je, že v okamžiku, kdy je z důvodu nějakého zdravotního problému ptákovi třeba dát lék, může chovatel podat tabletku v kousku ovoce či zeleniny, které je pták zvyklý přijímat z ruky chovatele. Například tabletka či prášek jdou vložit do hroznového vína, třešně, jahody či cherry rajčete, v případě, že jde o kapalínu, namočit do ní kousek celozrnného pečiva. Ptáci léčivo takto přijmou a odpadá stres při každodenním chytání a podávání léku.

Ušatí bažanti mívají někdy sklon k naklování či požírání vajec. Je dobré se tomu snažit předejít, nejlépe zbudováním krytu hnízda tak, aby na hnízdo a vejce nebylo vidět. Například v rozích voliéry opřít dlouhé borové či jedlové větve či stromy. Další z možností je i asi 80-100 cm od stropu voliéry v zastřešené části umístit koš, který může slípka využít ke snáše.

Kuřata jsou po vylhnutí robustní, čilá a poměrně odolná, rostou velmi rychle. Pokud je odchováte uměle, je lépe je nemíchat s jinými druhy bažantů a při odchovu vždy poskytnout těmto bažantům větší prostor, hrozí totiž nebezpečí ozobávání zejména ocasních per.

Jako všem kuřatům, tak i ušatým je třeba poskytnout po vylhnutí kvalitní krmivo s vysokým obsahem bílkovin. Nejjednodušší cestou je podání kvalitních směsí. Já již několik let jako startér na prvních 14 dnů používám krmivo Gibier start (bezprašná hrubá drt) pro vylhnutá kuřata, poté po dobu asi 3 dalších týdnů krmím granulovanou směsí BŽ1 (velikost granulí 2 mm), následně během třetího týdne začínám přidávat gra-

Mapy rozšíření

nulovanou směs BŽ2 (velikost granulí 2 mm), kterou pak zkrmuji až do 5 měsíců stáří. Poté přecházím na granulovanou směs BŽ3 (velikost granulí 4 mm), kterou krmím po celé nereprodukční období. Ke zmíněným krmivům od vylíhnutí přidávám kuřatům moučné červy a posléze zoofasy. Asi ve věku 1 měsíce začínám přidávat nakrájenou směs zeleného, zeleniny a ovoce. Od dvou měsíců stáří do granulí míchám asi 10 % směsi zrnin pro holuby od firmy Kasper pod názvem Sierduivenvoer kortbekken. Je možné samozřejmě krmit jiným způsobem. Ve svých chovatelských začátcích v 70 letech minulého století, kdy nebyla krmiva dostupná, jsem pro vylíhnutá kuřata připravoval tuto směs: 2 vařená nastrouhaná vejce, 1 nastrouhaná velká mrkev, nastrouhaný tvrdý tvaroh (asi 3 lžíce), jemně nakrájený řebříček obecný (2 lžíce), asi 3 lžíce strouhanky, 2 lžičky převařených a pomletých vaječných skořápek, lžičku Plastinu a 2 lžičky Konvitu.

Stran krmiva mi dlouho trvalo, než se mi podařilo najít výrobce, který složením, kvalitou a velikostí vyráběných granulí dokáže konkurovat krmivům zahraniční provenience. Po mnohých zkouškách jsem velmi spokojen s těmito krmivy: startér Gibier start od firmy Iframix, BŽ1, BŽ2, BŽ3 a BŽN od firmy Biopharm Jílové u Prahy. A ještě jednu klidovou směs BŽ3 od firmy Pohledští Dvořáci, ta je velmi vhodná především pro bažanty ušaté, lesklé a satyry, jelikož obsahuje významně větší podíl vlákniny, která je pro tyto druhy velmi důležitá.

Při kroužkování všech bažantů ušatých se ve věku okolo 10 týdnů používá kroužek velikosti 14.

Do rodu bažantů *Crossoptilon* se řadí 4 druhy:

Crossoptilon auritum

(Pallas, 1811)

bažant ušatý, známý pod názvem modrý ušatý

Je monotypickým, v zajetí nejhojněji chovaným druhem z bažantů ušatých. V přírodě je jeho populace zatím stabilní a je označena jako LC Least Concern (málo dotčený).

Výskyt: Obývá horské lesy ve střední a západní Číně. Vyskytuje se v severu S-čchuanu, Tibetu a na sever do Gansu v jehličnatých lesích ve výškách okolo 3 500 m.

Popis: Délka dospělců je až 96 cm, kohout je nepatrně větší. Hmotnost kohouta je až 2 110 g, slípký až 1 880 g.

Tělo je celkově šedomodré barvy, hlavě vévodí robustní zobák, od zobáku přes temeno, až do týlu, se táhna černé zbarvení,

Crossoptilon auritum - hlava

okolí oka lemují šarlatově červená holá kůže, která je v toku u kohoutů zvětšená. Od spodku zobáku pod bradou a za červenou kůží za okem je bílé peří, které přechází nad hlavou v siluetu uší. Jeho ocas tvoří více než 20 dlouhých, širokých modrošedých zakřivených per s tmavým lemem. Spodních několik per je bílých s tmavým lemem. Nohy mají rudou barvu. Mladí ptáci mají šedohnědé zbarvení a šatu dospělých dosahují ve stáří asi 4–5 měsíců. Obě pohlaví mají velmi hlasitý projev, bažant zvedá hlavu přímo k nebi a volá. Je třeba s tím počítat a mít tolerantní sousedy.

Crossoptilon mantchuricum - hlava

Chov: Pro zdárný chov jsou potřeba větší voliery. Jelikož si tyto bažanti potravu hledají překopáváním půdy zobákem, chcete-li mít voliery osázenou okrasnými keři a stromy, je třeba jejich kořenový bal chránit většími kameny. Vhodným pokryvem půdy ve voliére je například vrstva kamenných valounů. Jsou to klidní ptáci, a tak je lze chovat i volně, máte-li dostatečně velkou zahradu. U tohoto druhu se velmi často stává, že jsou plodní již v prvním roce. Snáška začíná v měsíci dubnu a obvykle čítá 6–12 světle šedohnědých vajec. Inkubační doba je 26 dnů.

Crossoptilon mantchuricum

(Swinhoe, 1863)

bažant mandžuský, známý pod názvem hnědý ušatý

Je monotypickým, v zajetí méně chova-

Crossoptilon auritum

ným druhem z bažantů ušatých. V přírodě je jeho populace označena jako VU Vulnerable (zranitelná). Jako ohrožený druh je zapsán v CITES I příloha A. Jeho populace z důvodu lovu, odlesňování a rušení vytrvale klesá.

Výskyt: Roztržštěné, izolované populace obývají horské smíšené lesy ve střední a v severovýchodní Číně ve výškách okolo 2 600 m n. m., odkud se v zimním období přesouvají do nižších poloh.

Popis: Délka dospělců je až 100 cm, kohout je nepatrně větší. Hmotnost kohouta je až 2 475 g, slípký až 2 025 g.

Crossoptilon mantchuricum

Hlavě vévodí robustní zobák, od zobáku přes temeno, až do týlu, je černé zbarvení okolí, oka lemují holá kůže šarlatově červené barvy (stejně jako barva nohou), která je v toku u kohoutů zvětšená. Od spodku zobáku pod bradou a za červenou kůží za okem se táhne bílé peří, které přechází nad hlavou v siluetu uší. Krk šedočerný a tělo hnědé. Zada jsou bílá. Mohutný ocas s dlouhými, široce roztřepenými bílými pery s tmavým lemem.

Chov: V minulosti se při nedostatku jedinců tohoto druhu bylo možno setkat s křížením s bažantem ušatým, takže i část dnešní populace bažanta mandžuského je částečně tímto poznamenána. Proto je třeba dát si pozor při koupi ptáků. U tohoto druhu se dočkáme snášky většinou až druhým rokem. Snáška začíná v měsíci dubnu a čítá obvykle

Crossoptilon crossoptilon crossoptilon

5-8 světle šedozelených vajec. Inkubační doba je 26-27 dnů. Stejně jako předcházející je i tento druh bažanta klidný a krotký. Kohouti mohou být v toku agresivní, a to i vůči svému chovateli.

***Crossoptilon crossoptilon*
(Hodgson, 1838)
bažant tibetský
známý pod názvem bílý ušatý**

V přírodě je jeho populace označena jako NT Near Threatened (téměř ohrožený). Jako ohrožený druh je zapsán v CITES I příloha A.

Popis: Délka dospělců je až 100 cm, kohout je nepatrně větší. Hmotnost kohoutů je až 2 750 g, slípka váží až 2 050 g.

Chov: V přírodě mimo období rozmnožování tvoří hejna okolo 20-30 kusů. Ta se v období rozmnožování rozpadají na jednotlivé páry. U tohoto druhu se dočkáme snášky taktéž až druhým rokem. Snáška začíná obvykle počátkem měsíce května a pohybuje se obvykle mezi 4-7 vejci šedohnědé barvy. Inkubační doba je 24-25 dnů. Stejně jako předcházející je i tento druh bažanta klidný a krotký. Kohouti mohou být agresivní vůči slípce v toku, a proto se doporučuje více krytí ve voliére, aby slípka měla větší možnost úniku a úkrytu před případnou agresí kohouta. U tohoto druhu pernatá ozdoba hlavy, která připomíná uši, nepřesahuje na rozdíl od dvou předchozích druhů siluetu hlavy.

Crossoptilon c. drouynii - hlava

Crossoptilon c. drouynii

Crossoptilon crossoptilon dolani

Bažant tibetský má 4 poddruhy:

**1. *Crossoptilon crossoptilon crossoptilon*
(Hodgson, 1838)
bažant sečuánský**

Výskyt: Západní a střední Čína, jihovýchodní Tibet a severovýchodní Indie.

Popis: Od zobáku po temeno má černou hlavu, ostatní tělo celé bílé, křídla celá šedočerná, nohy a holá kůže okolo oka jsou karmínově červené. Ocas je široký, tmavý a lesklý.

Chov: V zajetí je to velmi vzácně chovaný druh.

**2. *Crossoptilon crossoptilon dolani*
(Meyer de Schauensee, 1937)
bažant dolanův**

Popis: Od zobáku po temeno je hlava černá, břicho je celé bílé, krk a záda světle šedá a křídla tmavě šedá. Nohy a holá kůže okolo oka jsou karmínově červené. Ocas široký, tmavý lesklý.

Výskyt: Západní a střední Čína.

Chov: Mimo svou domovinu velmi pravděpodobně není chován v zajetí.

**3. *Crossoptilon crossoptilon drouynii*
(J. Verreaux, 1868)
bažant tibetský**

Výskyt: Východ Tibetu.

Popis: Od zobáku po temeno má černou hlavu, ostatní tělo je celé bílé, začátek ocasu je asi z 1/4 bílý, zbytek je tmavý, lesklý. Nohy a holá kůže okolo oka jsou karmínově červené.

Crossoptilon crossoptilon lichiangense

Chov: Jedná se v podstatě o jediný poddruh, který je chován v evropských chovech. V ČR je chován velmi vzácně a ani jeho odchovy nejsou početné. Proto je velmi důležité k chovu používat vyspělé a hlavně nepříbuzné kusy, protože příbuzenská plemenitba je obzvláště u tohoto druhu cestou do pekla a výraznou měrou se podílí na nízkých odchovech.

**4. *Crossoptilon crossoptilon lichianengse*
(Delacour, 1945)
bažant yunnanský**

Výskyt: Jih centrální Číny (severozápadní Yunnan).

Popis: Velmi podobný nominální formě, jen křídla jsou světlejší, světle šedá. Ocas je široký, tmavý a lesklý.

Chov: Mimo svou domovinu velmi pravděpodobně není v zajetí chován.

Crossoptilon c. drouynii - kuřata 3 dny

Crossoptilon harmani hlava

Crossoptilon harmani

Crossoptilon harmani

Crossoptilon harmani
(Elwes, 1881)

bažant praděšský

Je někdy řazený jako pátý poddruh výše uváděného druhu *Crossoptilon crossoptilon*. V přírodě je jeho populace označena jako NT Near Threatened (téměř ohrožený). Jako ohrožený druh je zapsán v CITES I příloha A.

Výskyt: Jihozápadní Tibet a sever Indie,

Arumchalpraděš 3 000–5 000 m n. m.

Popis: Od zobáku po temeno má černé peří, okolo oka je karmínově červená holá kůže, od spodku zobáku přes bradu a okolo červené kůže až po týl má vše bílé. Ostatní tělo je šedomodré barvy, až na velkou bílou skvrnu přes celé břicho. Ocas je celý tmavý, leskle šedomodrý. Nohy má červené.

Délka: Dospělci měří až 85 cm, kohout je nepatrně větší.

Hmotnost: Kohout váží až 2 050 g, slípka až 1 850 g.

Chov: Snáška je 4–7 šedozelených vajec. Inkubace je 24 dnů. V současné době pravděpodobně v Evropě není chován, před lety měl několik kusů jeden německý chovatel.

text: Míla Stehlík,

foto: P. van Himst a M. Stehlík,

www.tragopan.wz.cz